

ОБЩА ПОЛИТИКА В ОБЛАСТТА НА РИБАРСТВОТО: СЪЗДАВАНЕ И РАЗВИТИЕ

Общата политика в областта на рибарството (ОПОР) е формулирана за първи път в Договора от Рим. Първоначално свързана с Общата селскостопанска политика, с течение на времето тя става все по-независима. Основната цел на ОПОР, съобразно преработената ѝ версия от 2002 г., е да се гарантира устойчиво развитие на риболова, както и стабилни работни места и доходи за рибарите. Няколко промени в политиката в областта на рибарството са въведени от Договора от Лисабон. През 2013 г. Съветът и Парламентът постигнаха споразумение относно нова ОПОР, за дългосрочната екологична, икономическа и социална устойчивост на дейностите в областта на рибарството и аквакултурите.

ПРАВНО ОСНОВАНИЕ

Членове 38—43 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). ДФЕС направи някои нововъведения по отношение на участието на Парламента в изготвянето на законодателството във връзка с ОПОР. Най-важната промяна е, че законодателството, необходимо за постигането на целите на ОПОР, вече се приема в съответствие с обикновената законодателна процедура (преди известна като процедура на съвместно вземане на решения), която прави Парламента съзаконодател. Такова законодателство, обаче, може да бъде прието от Съвета само въз основа на предложение на Комисията.

По отношение на ратифицирането на международни споразумения в областта на рибарството, Договорът от Лисабон постановява, че те трябва да бъдат ратифицирани от Съвета, след като Парламентът е дал съгласието си.

ЦЕЛИ

Рибните запаси са естествена, възобновяема, подвижна и обща собственост, която е част от нашето общо наследство. Рибарството се управлява от обща политика, с общи правила, които се приемат на равнището на ЕС и се прилагат във всички държави членки. Първоначалните цели на ОПОР включват съхраняване на рибните запаси, опазване на морската околна среда, гарантиране на икономическата жизнеспособност на европейските риболовни флотове и осигуряване на качествени хранителни продукти на потребителите. Реформата от 2002 г. добави към тези цели устойчивото използване на живите водни ресурси по

един балансиран начин и от екологична, икономическа и социална гледна точка. В реформата се посочва също, че устойчивостта трябва да се основава на сериозни научни становища и на принципа на предпазливостта.

ПОСТИЖЕНИЯ

А. Контекст

Общата политика в областта на рибарството, която първоначално е част от Общата селскостопанска политика, постепенно се развива като отделна политика паралелно с развитието на Общността, считано от 1970 г., когато държавите членки приемат въвеждането на изключителни икономически зони (ИИЗ) и към ЕС се присъединяват нови държави членки със значителни риболовни флотове. Тези промени означават, че Общността трябва да се справи със специфични проблеми в областта на рибарството като достъп до общи ресурси, опазване на запасите, структурни мерки за риболовния флот и международни отношения в сектора на рибарството.

1. Първи стъпки

Едва през 1970 г. Съветът приема законодателни актове с оглед определяне на обща организация на пазара в отрасъла на рибните продукти и установява структурна политика на Общността в областта на рибарството.

2. Ранно развитие

Рибарството изпълнява важна роля в преговорите за присъединяването на Обединеното кралство, Ирландия и Дания към ЕИО през 1972 г. Това води до отдалечаване от основополагащия принцип за свобода на достъпа. Националните права за изключителен крайбрежен риболов в териториалните води, определени като водите в рамките на 12 морски мили от брега, са разширени, така че да включват ИИЗ до 200 морски мили от брега. Държавите членки се съгласяват да оставят управлението на рибните си ресурси в ръцете на Европейската общност.

3. Регламенти и реформи в областта на ОПОР

а. Регламентът от 1983 г.

През 1983 г., след няколко години на преговори, Съветът приема Регламент (ЕИО) № 170/83, с който се установява новата ОПОР, която от своя страна отстоява ангажиментите с ИИЗ, формулира концепцията за относителна стабилност и предвижда мерки за опазване и управление на рибните ресурси на базата на общ допустим улов (ОДУ) и квоти. След 1983 г. се налага ОПОР да се адаптира с оглед оттеглянето на Гренландия от Общността през 1985 г., присъединяването на Испания и Португалия през 1986 г. и обединението на Германия през 1990 г. Тези три събития оказват влияние върху размера и структурата на флота на Общността и потенциала за улов.

б. Регламентът от 1992 г.

През 1992 г. с Регламент (ЕИО) № 3760/92, който съдържа разпоредби относно политиката в областта на рибарството до 2002 г., се прави опит да се коригира

сериозната липса на баланс между капацитета на флота и потенциала за улов. Средството за това е намаляване на флота на Общността и облекчаване на социалния ефект чрез структурни мерки. С регламента е въведено понятието „риболовно усилие“ с оглед на възстановяване и поддържане на равновесието между наличните ресурси и риболовните дейности. Регламентът предвижда достъп до ресурси посредством ефективна система за издаване на лицензи.

в. Реформата от 2002 г.

Мерките, въведени с Регламент (ЕИО) № 3760/92, не са достатъчно ефективни за спиране на свръхулова и изчерпването на много рибни запаси продължава дори с още по-бързи темпове. Кризисната ситуация води до реформи, състоящи се от три нови регламента, които са приети от Съвета през декември 2002 г. и влизат в сила на 1 януари 2003 г.:

- Рамков регламент (ЕО) № 2371/2002 относно опазването и устойчивата експлоатация на рибните ресурси, (отменящ Регламент (ЕИО) № 3760/92 и (ЕИО) № 101/76);
- Регламент (ЕО) № 2369/2002 за определяне на условията и реда за структурни действия на Общността в риболовния отрасъл, изменящ Регламент (ЕО) № 2792/1999);
- Регламент (ЕО) № 2370/2002 за установяване на спешна общностна мярка за бракуването на риболовни кораби.

Основната цел на реформата от 2002 г. е да се осигури устойчиво бъдеще на риболовния отрасъл чрез гарантиране на стабилни доходи и работни места за рибарите, доставки за потребителите и същевременно съхраняване на крехкото равновесие на морските екосистеми. Тя въвежда дългосрочен подход към управлението на риболова, включително подготовката на спешни мерки, които включват многогодишни планове за възстановяване на запаси извън безопасните биологични граници и на многогодишни планове за управление на други запаси.

За да се гарантира по-ефективен, прозрачен и справедлив мониторинг, е създадена Европейската агенция за контрол на рибарството (EFCA) във Виго (Испания).

Реформата от 2002 г. дава на рибарите по-голяма възможност за участие в решенията, които ги засягат, чрез създаване на регионални консултативни съвети (РКС), състоящи се от рибари, научни експерти, представители на други сектори, свързани с рибарството и аквакултурите, регионални и национални органи, сдружения за опазване на околната среда и потребители.

РЕФОРМАТА НА ОПОР ОТ 2013 Г.

Реформата от 2002 г. не отговоря на очакванията в краткосрочен план, тъй като влошаването на някои запаси продължава. В същото време тя извежда на преден план някои проблеми, които са останали незабелязани, например този с изхвърлянето на улов.

През 2009 г. Комисията стартира обществена консултация относно реформата на ОПОР с цел интегриране на нови принципи, които да регулират риболовните дейности на ЕС през XXI век. След продължително обсъждане в Съвета и — за първи път — в Парламента на 1 май 2013 г. е постигнато споразумение относно нов режим в областта на рибарството, който се основава на три основни стълба:

- новата ОПОР (Регламент (ЕС) № 1380/2013);
- общата организация на пазара на рибни продукти и продукти от аквакултури (Регламент (ЕС) № 1379/2013);
- новия Европейски фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР) (Регламент (ЕС) № 508/2014).

Новата Обща политика в областта на рибарството има за цел да гарантира, че дейностите на секторите на риболова и аквакултурите са екологически устойчиви в дългосрочен план и се управляват по начин, който е в съответствие с целите за постигане на икономически, социални и свързани с трудовата заетост ползи. Най-важните въпроси са:

- Многогодишното управление, основано на екосистемите, което да засилва ролята, отредена в предишната реформа на многогодишни планове, но също така да възприеме по-екосистемно ориентиран подход, с планове, включващи много видове, и риболовни планове, в регионален контекст на географските райони в Европа.
- Максимален устойчив улов (МУУ): предвид международните ангажименти, например поетия по време на срещата на високо равнище за устойчиво развитие през 2002 г. в Йоханесбург, новата ОПОР определя максималния устойчив улов (МУУ) като своя основна цел за всички риболовни дейности. По възможност до 2015 г., и до 2020 г. най-късно, смъртността от риболов ще бъде определена на максималния устойчив улов (Fmsy) (нивото на улова на даден запас, който е източник на МУУ).
- Забрана за изхвърляне на улов: с новата реформа ще се сложи край една от най-неприемливите практики на рибарството в ЕС. Изхвърлянето на регламентирани видове следва да се прекрати постепенно, като заедно с това следва да се въведат съпътстващи мерки за изпълнение на забраната. До 2019 г. всички риболовни стопанства в ЕС ще прилагат новата политика на изхвърляне на улов.
- По отношение на капацитета на флота новата ОПОР задължава държавите членки да адаптират своя риболовен капацитет чрез национални планове, така че той да бъде балансиран с техните възможности за риболов. Дребномащабният риболов трябва да изпълнява специална роля в новата ОПОР. Практиката на резервирани риболовни зони от 12 морски мили за традиционните флотове ще бъде прилагана до 2022 г.
- Правилата, уреждащи дейностите на риболовните флотове на ЕС в трети държави и в международни води, трябва да се определят в контекста на външните отношения на ЕС, като се гарантира, че те са в съответствие с

принципите на политиката на ЕС. Договорености за риболов в тези води са свързани със споразумения за партньорство в областта на устойчивото рибарство и с участие на ЕС в регионалните организации за управление на рибарството (РОУР).

- Устойчивите аквакултури допринасят за повишаването на добива с оглед задоволяване на търсенето на риба на пазара на ЕС и за стимулиране на растежа в крайбрежните и в селските райони чрез национални планове.
- Нови задължения, които налагат държавите членки да засилят ролята на науката чрез увеличаване на събирането на данни, както и чрез обмен на информация относно запасите, флотите и въздействието на риболовните дейности.
- Цели се децентрализирано управление чрез приближаване на процедурата на вземане на решение към сектора на рибарството. Законодателите на ЕС определят общата рамка, докато държавите членки разработват мерките за изпълнение и си сътрудничат помежду си на регионално равнище.
- Съществуващият набор от технически мерки, съдържащи се в Регламент (ЕО) № 850/98 на Съвета, съставляват сложна и хетерогенна система от разпоредби, които понастоящем се преразглеждат, за да се предостави нов набор от технически мерки.

Общата организация на пазарите на рибни продукти и продукти от аквакултури е част от пакета от реформи.

Новият Европейски фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР) ще служи като финансов инструмент в помощ на прилагането на ОПОР и общата организация на пазара на рибни продукти и продукти от аквакултури.

РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

А. Компетентност

- Законодателство в областта на рибарството: в Договора от Лисабон се предвижда съвместно вземане на решение (обикновена законодателна процедура)
- Членство на ЕС в международните конвенции в областта на рибарството, както и в сключване на споразумения с трети държави (съвместно вземане на решения със Съвета)

Б. Роля

Договорът от Лисабон предостави на Европейския парламент повече правомощия да приема законодателни актове, което му позволява да спомогне за оформянето на Общата политика в областта на рибарството и да осъществява надзор върху правилата, които регулират дейностите на ЕС в областта на рибарството и сектора на аквакултурите.

Парламентът прие редица резолюции, свързани с необходимостта от реформа на общата политика в областта на рибарството, а именно:

- Резолюция от 12 април 2016 г. относно иновации и диверсификация в рамките на дребномащабния крайбрежен риболов в зависимите от риболова региони^[1]. В нея се препоръчва на Комисията да отдаде първостепенно значение на социално-икономическото значение на непромишления крайбрежен риболов и дребномащабния риболов в рамките на ЕС.
- Резолюция от 27 април 2017 г. относно управлението на риболовните флотове в най-отдалечените региони^[2]: текстът съдържа разпоредби, свързани с особеностите и географските условия на най-отдалечените райони (НОР), и за по-добро използване на възможностите, предоставени от член 349 от Договора и от общата политика в областта на рибарството във връзка с регламентите, фондовете и програмите, за да се отговори на специфичните трудности, срещани от НОР.
- Резолюция от 4 юли 2017 г. относно ролята на свързания с риболова туризъм с оглед на диверсификацията на рибарството^[3]: текстът отразява цел 4 от Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие до 2020 г., като целта е да се повиши устойчивостта на риболова и да се подобри здравето на моретата, да се насърчи участието на сектора в алтернативни дейности като екотуризъм.
- Резолюция от 24 октомври 2017 г., озаглавена „Обща политика в областта на рибарството: изпълнение на задължението за разтоварване“^[4]. Тази резолюция е свързана с предложението за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕС) № 1380/2013: Парламентът приканва Комисията да отнесе отново въпроса до него, в случай че замени своето предложение с друг текст или внесе или възнамерява да внесе съществени промени в това предложение.
- Резолюция от 12 юни 2018 г. относно актуалното състояние на любителския риболов в Европейския съюз^[5]: в текста се подчертава необходимостта да се гарантира, че данните за любителския риболов се събират редовно и се подчертава силното и решаващо значение на обмена на тези данни.

Carmen-Paz Martí
05/2019

[1]ОВ С 58, 15.2.2018 г., стр. 82

[2]ОВ С 298, 23.8.2018 г., стр. 92

[3]ОВС 334, 19.9.2018 г., стр. 20

[4]ОВ С 346, 27.9.2018 г., стр. 363

[5]Приети текстове, [P8_TA\(2018\)0243](#)

